

“TASDIQLAYMAN”

**“IXTISOSLASHGAN MALAKA
OSHIRISH MUASSASASI” MChJ**

Direktori

I. Iminov

“26” noyabr 2025 yil

**“IXTISOSLASHGAN MALAKA
OSHIRISH MUASSASASI” MCHJ**

O‘quv kursi va xizmati bo‘yicha;

“Anestezist(ka) hamshirasi.”

Malaka oshirish kurslari

O‘quv dasturi

Tuzuvchi:

Kimsanova Irodabonu Zafarjon qizi

KIRISH

Anesteziist(ka) hamshirasi

1-MODUL: Anesteziologik yordamning umumiy asoslari (10 soat)

- Anesteziyaning turlari: umumiy, lokal, spinal, epidural
 - Anesteziologik guruh tarkibi va hamshiralik roli
 - Og'riq fiziologiyasi va anestetik vositalar asoslari
 - Anesteziya vaqtida xavfsizlik choralariga kirish
-

☒ **2-MODUL: Anesteziya oldidan tayyorgarlik va bemorni baholash (12 soat)**

- Bemorni preoperatsion tekshirish va holat bahosi (ASA klassifikatsiyasi)
 - Og'riq tarixi, allergiya, yurak va nafas olish faoliyati
 - Tibbiy hujjatlarni tayyorlash, rozilik olish
 - Asbob-uskunalarini tayyorlash: kislorod, monitorlar, laringoskop, intubatsiya vositalari
-

☒ **3-MODUL: Inyeksion va inhalyatsion anesteziya jarayoni (14 soat)**

- IV anestetik vositalar (propofol, ketamin, thiopental, etomidat)
 - Inhalyatsion vositalar (sevofluran, izofluran, nitroksid)
 - Anesteziya chuqurligini monitoring qilish: pulsoximetr, EKG, qon bosimi
 - Intubatsiya, ventilatsiya va bemorni kuzatish
-

☒ **4-MODUL: Lokal va regional anesteziya amaliyoti (10 soat)**

- Lokal anesteziklar: lidokain, bupivakain, ropivakain
 - Spinal va epidural blokadalar uchun tayyorgarlik
 - Jarayon vaqtida bemor holatini nazorat qilish
 - Regional og'riqsizlantirishda asoratlarni erta aniqlash
-

☒ **5-MODUL: Reanimatsiya va og'ir holatlarda yordam (14 soat)**

- Nafas va yurak to'xtashida harakatlar ketma-ketligi (KPR)
 - Farmakologik reanimatsiya: adrenalin, atropin, amiodaron
 - O'tkir og'riqni kamaytirish algoritmlari
 - Amaliy mashg'ulotlar: manekenlar orqali yurak-massaji va sun'iy nafas
-

6-MODUL: Xavfsizlik, infeksiya nazorat va hujjat yuritish (12 soat)

- Operatsiya xona qoidalar va xavfsizlik protokollari
 - Sterilizatsiya, antiseptik ishlatish, asboblarni qayta ishlash
 - Har bir bemor bo'yicha "Anesteziya kartasi" to'ldirish
 - Amaliy holatlar va yakuniy baholash (test + amaliy topshiriq)
-

BAHOLASH VA YAKUNI:

- **Nazariy test:** 30 savoldan iborat
 - **Amaliy ko'nikma tekshiruvi:** CPR, intubatsiya, anesteziya protokoli
 - **Natija:** "O'zlashtirdi / o'zlashtirmadi"
 - **Sertifikat:** Kursni to'liq o'zlashtirganlarga beriladi
-

KURS TUGAGACH TINGLOVCHI:

- Operatsiyaga tayyorgarlik va anesteziya vaqtida bemorni kuzatish bo'yicha mustaqil ishlay oladi
- Intubatsiya, ventilatsiya, reanimatsiya jarayonlarida anesteziologga yordam bera oladi
- Anesteziya kartasi va boshqa tibbiy hujjatlarni yurita oladi
- Farmakologik vositalarni tibbiy ko'rsatmaga asosan tayyorlaydi va to'g'ri qo'llaydi
- Favqulodda vaziyatda tezkor harakat qila oladi

1-MODUL: Anesteziologik yordamning umumiy asoslari

Davomiyligi: 10 soat

Modul turi: Nazariy + boshlang'ich amaliy tayyorgarlik

Modulning maqsadi:

Ushbu modul anesteziologik yordamni tashkil etishning umumiy tamoyillari, og'riq fiziologiyasi, anesteziya turlari, hamshiraning operatsiya jarayonidagi

funksiyalari, xavfsizlik choralarini o‘rgatishga qaratilgan. Shuningdek, bu modul boshqa barcha modullar uchun poydevor hisoblanadi.

Modul mazmuni:

Anesteziologik yordam murakkab, mas’uliyatli va hayot uchun xavfsizlik darajasi yuqori bo‘lgan xizmatdir. Hamshira — ushbu tizimda doimiy monitoring, tayyorgarlik, texnik jihozlar va bemor xavfsizligi uchun javob beruvchi muhim ishtirokchi hisoblanadi. Modul quyidagi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi:

1. Anesteziyaning mohiyati va tasnifi:

- Anesteziya – og‘riq sezgisini vaqtincha to‘xtatish yoki yo‘qotish uchun qo‘llaniladigan tibbiy yondashuv.
 - Turlari:
 - **Umumiy anesteziya** – hushni yo‘qotish, butun tana bo‘ylab og‘riq yo‘qligi.
 - **Lokal anesteziya** – tananing faqat bir qismini og‘riqsizlantirish.
 - **Regional anesteziya** – butun oyoq yoki qo‘lni og‘riqsizlantirish (spinal, epidural).
 - **Sedatsiya** – tinchlantirish, ongini saqlagan holda og‘riq sezgisini susaytirish.
-

2. Og‘riq fiziologiyasi va anesteziyaning farmakologik asoslari:

- Og‘riq impulslarining hosil bo‘lishi va nerv tizimi orqali uzatilishi
 - Anesteziklar ta’sir mexanizmi: markaziy yoki periferik tizimni bloklash
 - Mahalliy va umumiy anestetiklar o‘rtasidagi farqlar
 - Asosiy vositalar: **propofol, ketamin, lidokain, bupivakain, sevofluran** va h.k.
-

3. Anesteziologik brigadaning tarkibi va hamshiraning o‘rni:

- Anesteziolog, anestezist(ka) hamshira, reanimatolog, texnik mutaxassislar
- Hamshiraning vazifalari:
 - Asbob-uskunalarni tayyorlash
 - Dori vositalarini tayyorlash va sanab berish
 - Operatsiya vaqtida hayotiy ko‘rsatkichlarni monitoring qilish

- Bemorning xavfsizligini ta'minlash

4. Anesteziya xavfsizligi va professional muomala tamoyillari:

- Xavf darajalari (ASA tasnifi) va bemor holatini baholash mezonlari
- Anesteziya oldidan rozilik olish, axborot berish
- Tibbiy etik me'yorlar: ishonch, maxfiylik, jamoaviy muvofiqlik
- Yuqori stress ostida ishlashga psixologik tayyorgarlik

5. Texnik jihozlar va anesteziologik vositalar bilan tanishuv:

- **Monitorlar:** EKG, pulsoximetr, kapnograf, NIBP (avtomatik qon bosimi o'lchagich)
- **Asboblari:** laringoskop, intubatsion naychalar, maska, IV kateter, kislorod ballonlari
- **Dori vositalarini saqlash va hisobga olish:** xavfsizlik, steril sharoit, yaroqlilik muddati

Amaliy yo'nalishlar (boshlang'ich):

- Anesteziya uchun kerakli asbob-uskunalarini tayyorlash bo'yicha ko'rsatmalar
- Dori vositalarini tanish va yorliqlarni o'qish (propofol, lidokain va boshqalar)
- Simulyatsion topshiriq: anesteziya oldidan bemorga tayyorgarlik ko'rsatish bo'yicha rol-o'yin

Modul natijalari:

Modulni muvaffaqiyatli yakunlagan tinglovchi:

- Anesteziyaning turlari va ularning qo'llanish sohalarini farqlay oladi
- Operatsion brigada tarkibi va anesteziyot(ka) hamshirasining kasbiy rolini tushunadi
- Og'riq fiziologiyasi va anestetik dorilarning umumiy ta'sir mexanizmini biladi
- Anesteziya xavfsizligini ta'minlashda zarur sanitariya, texnik va huquqiy choralarni bajara oladi

Davomiyligi: 12 soat

Modul turi: Nazariy + amaliy

Modulning maqsadi:

Ushbu modulda tinglovchilarga bemorni operatsiyadan oldin umumiy baholash, xavf omillarini aniqlash, hujjatlarni rasmiylashtirish, shifokor-anesteziolog ko'rsatmasini tayyorlash, hamda operatsiyaga tayyorgarlik uchun zarur asbob-uskunalarni tayyorlash tartibi o'rgatiladi.

Modul mazmuni:

Anesteziya muvaffaqiyatli va xavfsiz o'tishi uchun bemor holatini aniq baholash va barcha tayyorgarlik choralarini oldindan ko'rish zarur. Bu bosqichda anesteziist(ka) hamshirasi diagnostik, texnik, gigiyenik va hujjatli tayyorgarlik ishlarining muhim qismini bajargan bo'ladi.

Modul quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

1. Bemorni preoperatsion baholash:

- Shikoyatlari, surunkali kasalliklari, allergik reaksiyalari, avvalgi operatsiyalar haqidagi ma'lumotlarni yig'ish
 - ASA (American Society of Anesthesiologists) klassifikatsiyasi asosida umumiy xavf darajasini baholash
 - Yurak-qon tomir, nafas olish, buyrak va jigar funksiyalarini aniqlovchi testlar va kuzatuvlar
 - Bemorning psixologik holatini kuzatish (qo'rquv, xavotir, tushkunlik belgilari)
-

2. Tibbiy hujjatlar tayyorlash va rozilik olish:

- "Anesteziya oldi ko'rsatmasi" formasini to'g'ri to'ldirish
- Anesteziologik yordam uchun yozma rozilik (bilim asosida berilgan rozilik) olish
- Allergiya kartasi, tahlil natijalari, yurak EKG-si, koagulogramma va boshqa hujjatlarni yig'ish

3. Operatsiyadan oldingi parvarish:

- So‘nggi ovqatlanish va suyuqlik ichish tartibi (kamida 6–8 soat oldin to‘xtatiladi)
- Bemorga venoz yo‘l ochish, kateter qo‘yish, kislorodga moslashtirish
- Gigiyenik tayyorgarlik: antiseptik bilan terini tozalash, ortiqcha kiyim va aksessuarlarni yechish
- Psixologik tayyorlash: bemorga jarayon haqida tushunarli tarzda izoh berish, ishonch uyg‘otish

4. Anesteziya uchun asbob-uskunalarini tayyorlash:

- Anesteziya apparatini tekshirish va ishga tayyor holga keltirish
- Ventilyatsiya moslamalari, maska, intubatsion naychalar, laringoskop, ambu qop, suyuqliklar
- Dori vositalarini tayyorlash: doza, nomi, sanasi va steril holatini tekshirish
- Kislorod ballonini ochish, manometr, pulsoximetr, EKG va boshqa kuzatuv uskunalarini sozlash

5. Jamoaviy ishlash va mas‘uliyat bo‘linmasi:

- Anesteziolog, jarroh, hamshira va boshqa xodimlar o‘rtasidagi aloqa
- Favqulodda holatlarda zudlik bilan harakat qilish uchun jamoa ichidagi aniq vazifa taqsimoti
- Shifokorning har bir ko‘rsatmasini eshitish, yozib olish va tibbiy hujjatda aks ettirish

Amaliy mashg‘ulotlar (simulyatsiya asosida):

- Bemorning xavf darajasini baholash (ASA 1–5) asosida misol holatlarni ko‘rib chiqish
 - Tayyorlash uskunalari ro‘yxatini tuzish va real jihozlar bilan ishlash
 - Rozilik olish bo‘yicha rolikli mashq (rol-o‘yin)
 - Venoz yo‘l ochish, kislorod balloniga ulash va dori vositalarini tayyorlash bo‘yicha amaliy topshiriqlar
-

Modul yakuniy natijalari:

Modulni tugatgan tinglovchi:

- Bemor holatini anesteziya oldidan to‘g‘ri baholay oladi (ASA darajasini aniqlay oladi)
- Operatsiyadan oldingi barcha texnik, psixologik va gigiyenik tayyorgarlik ishlarini bajaradi
- Tibbiy hujjatlarni to‘g‘ri va aniq yuritadi
- Operatsiya xonasida ishlatiladigan anesteziologik asbob-uskunalarini tayyorlash va tekshirishda ishtirok eta oladi
- Shifokor bilan samarali muloqot yuritadi va jamoada mas’uliyatli harakat qila oladi

3-MODUL: Inyeksion va inhalyatsion anesteziya jarayoni

Davomiyligi: 14 soat

Modul turi: Nazariy + amaliy

Modulning maqsadi:

Ushbu modul tinglovchilarga umumiy (yoki sistemali) anesteziyaning asosiy bosqichlari, inyeksion va inhalyatsion anestetik vositalar bilan ishlash qoidalari, intubatsiya va bemor hayotiy ko‘rsatkichlarini monitoring qilish tartiblarini o‘rgatishga qaratilgan.

Modul mazmuni:

Inyeksion va inhalyatsion yo‘l orqali bajariladigan umumiy anesteziya — bu hushni vaqtincha yo‘qotish orqali og‘riqni to‘liq bartaraf etish usulidir. Bu bosqichda anesteziist hamshiraning roli — bemor xavfsizligini ta‘minlash, asbob-uskunalar bilan ishlash, monitoring va shifokorga amaliy yordam ko‘rsatishdan iborat.

Modul quyidagi yo‘nalishlarni qamrab oladi:

1. Inyeksion anesteziya asoslari:

- Tez ta’sir qiluvchi vositalar: **propofol, ketamin, etomidat, thiopental**
- Dozalash, yuborish tezligi va nojo‘ya ta’sirlarini aniqlash

- Bemor holatini baholab, optimal dori tanlashga tayyorgarlik
 - Yordamchi dori vositalari: **midazolam, atropin, fentanil**
-

2. Inhalyatsion anesteziya xususiyatlari:

- Gazsimon anestetiklar: **sevofluran, izofluran, desfluran, nitroksid oksidi**
 - Anesteziya apparatining tuzilishi va ishlash printsiplari
 - Bug‘latgich (vaporizator), kislorod oqimi, CO₂ monitoringi
 - Bemor ongining chuqurligini saqlash va uyg‘otish texnikasi
-

3. Intubatsiya va havo yo‘lini ta‘minlash:

- Laringoskop, intubatsion naycha, ambu qop va maskalarni tayyorlash
 - Intubatsiya usuli, bemorning holatini to‘g‘ri joylashtirish
 - Intubatsiyadan keyingi monitoring: CO₂ chiqishi, nafas harakati, O₂ darajasi
 - Asoratlari: noto‘g‘ri joylashish, aspiratsiya, spazm holatlari
-

4. Monitoring va hayotiy ko‘rsatkichlar nazorati:

- **EKG, pulsoximetriya, arterial bosim, CO₂ darajasi, nafas chastotasi**
 - Tana harorati, kislorod darajasining real vaqtda kuzatilishi
 - Qon aylanishining barqarorligini baholash
 - Boshqariladigan nafas oldirish (ventilyatsiya) rejimlari
-

5. Umumiy anesteziya bosqichlari:

- **Induksiya** (hushni yo‘qotish),
 - **Saqrash** (dori doimiy berilishi va monitoring),
 - **Uyg‘otish** (anesteziya tugatilgach normal funksiyalar tiklanishi)
 - Har bir bosqichda anesteziyist hamshiraning vazifalari
-

Amaliy mashg‘ulotlar:

- Anesteziya apparatini yig‘ish va sozlash
- Dori vositalarini tayyorlash va simulyatsiya asosida yuborish
- Intubatsiya usullarini maneken orqali mashq qilish
- Monitoring asboblariidan foydalanish: pulsoximetr, CO₂ sensori, EKG

- “Bemor kuzatuv kartasi” to‘ldirish
-

Modul yakuniy natijalari:

Modulni muvaffaqiyatli yakunlagan tinglovchi:

- Umumiy anesteziya jarayonini bosqichma-bosqich tushunadi va ishtirok eta oladi
- Inyeksion va inhalyatsion anestetiklar bilan xavfsiz ishlay oladi
- Intubatsiya jarayonini tayyorlash, kuzatish va asoratlarni nazorat qilishni biladi
- Operatsiya davomida hayotiy ko‘rsatkichlarni kuzatadi va shifokorga vaqtida axborot beradi
- Anesteziya apparati va monitoring vositalaridan foydalanish bo‘yicha amaliy ko‘nikmaga ega bo‘ladi

4-MODUL: Lokal va regional anesteziya amaliyoti

Davomiyligi: 10 soat

Modul turi: Nazariy + amaliy

Modulning maqsadi:

Ushbu modulda tinglovchilarga lokal va regional (mintaqaviy) og‘riqsizlantirish usullari, ularni qo‘llash sohalari, bemorni tayyorlash va kuzatish, asoratlarni erta aniqlash hamda xavfsizlikni ta‘minlash bo‘yicha chuqur bilim va amaliy ko‘nikmalar beriladi.

Modul mazmuni:

Lokal va regional anesteziya operatsiyalar, diagnostik protseduralar va og‘riqni davolashda keng qo‘llaniladi. Bu jarayonlarda anesteziist(ka) hamshirasi bemorni tayyorlash, dori vositalarini tayyorlash, asbob-uskunalarni tekshirish, kuzatish va favqulodda holatlarga tayyor bo‘lishda bevosita ishtirok etadi.

Modul quyidagi asosiy yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi:

1. Lokal anesteziya asoslari:

- Og‘riqni to‘xtatish uchun to‘g‘ridan-to‘g‘ri nerv uchlariga yoki to‘qimalarga anestetik yuborish
 - Kichik kesish, tish davolash, tikuv qo‘yish, biopsiya kabi amaliyotlarda qo‘llanishi
 - **Lidokain, bupivakain, prokain, artikain** kabi vositalarning dozalari, ta’sir muddati
 - Bemorni psixologik tayyorlash, dori yuboriladigan sohani antiseptik bilan ishlash
-

2. Regional anesteziya (blokada) turlari:

- **Spinal anesteziya:** Umurtqa kanali ichidagi suyuqlik (likvor)ga dori yuboriladi
 - **Epidural anesteziya:** Orqa miya atrofidagi bo‘shliqqa dori yuboriladi
 - **Periferik nerv blokadalari:** Qo‘l, oyoq, chakka, mandibula blokadalari
 - Qo‘llanish sohasi: tug‘ruq, pastki ekstremitalar operatsiyasi, og‘ir og‘riqlarni bartaraf etish
-

3. Anesteziya uchun dori vositalar va asbob-uskunalar:

- Lokal anestetiklar: **lidokain, bupivakain, ropivakain**
 - Qo‘shimcha vositalar: adrenalini eritmalar, antiseptiklar
 - Asboblar: spinal igna, epidural kateter, dori shpritslari, tozalovchi prokladkalar
-

4. Bemorni tayyorlash va holatini nazorat qilish:

- Anesteziya qilinadigan sohani tanlash, bemorni to‘g‘ri joylashtirish
 - Yurak urishi, nafas olish, arterial bosim va ong holatini doimiy nazorat qilish
 - Allergik reaksiya, asoratlarni yuzaga kelganda tezkor harakat qilish
-

5. Asoratlarni erta aniqlash va choralar:

- Mahalliy zaharlanish (og‘izda metall ta’m, quloq shang‘illashi, hushdan ketish)
- Spinal-epidural asoratlari: bosim pasayishi, bosh og‘rig‘i, siydik ushlay olmaslik

- Neyrologik belgilar, nafas va yurak faoliyati buzilishi
 - Birinchi yordam choralarini ko‘rish: kislorod berish, suyuqlik yuborish, shifokorga xabar berish
-

Amaliy mashg‘ulotlar:

- Lokal anesteziya uchun preparat tayyorlash va teriga simulyatsion yuborish
 - Spinal va epidural kateterlar bilan ishlash texnikasini manekenlarda mashq qilish
 - Asorat yuzaga kelgan holatlarda favqulodda harakatlar ketma-ketligini ishlash
 - “Anesteziya monitoring kartasi”ni to‘ldirish
-

Modul yakuniy natijalari:

Modulni yakunlagan tinglovchi:

- Lokal va regional anesteziya farqlarini aniq tushunadi
- Har bir turdagi anesteziyani qo‘llash sohalari va usullarini biladi
- Bemorni tayyorlash, kuzatish va xavfsiz anesteziya jarayonini tashkil etishda faol ishtirok etadi
- Mahalliy anestetiklar bilan to‘g‘ri ishlaydi va ularning salbiy ta’sirlarini oldini olish choralarini biladi
- Spinal va epidural asoratlarda tezkor harakat qiladi va shifokorga o‘z vaqtida axborot beradi

5-MODUL: Reanimatsiya va og‘ir holatlarda yordam

Davomiyligi: 14 soat

Modul turi: Nazariy + amaliy (simulyatsion treninglar bilan)

Modulning maqsadi:

Ushbu modul og‘ir hayotiy xavf tug‘diruvchi holatlarda (yurak to‘xtashi, nafas yetishmovchiligi, og‘ir allergik reaksiya va boshqalar) anesteziist(ka) hamshirasi qanday harakat qilishi, qanday dori vositalarini tayyorlashi, qanday texnik usullarni qo‘llashi kerakligi bo‘yicha chuqur bilim va aniq amaliy ko‘nikmalarni shakllantirishga qaratilgan.

Modul mazmuni:

Anesteziyaga aloqador og‘ir holatlar, ayniqsa, umumiy anesteziya vaqtida yoki undan keyin yuzaga kelishi mumkin. Bu holatlarda anesteziolog bilan birga ishlovchi hamshira muhim qarorlar qabul qilishga tayyor, ruhiy va texnik jihatdan puxta bo‘lishi kerak.

Modul quyidagi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi:

1. Reanimatsiya holatlari va ularni tanib olish:

- Yurak to‘xtashi: *asistoliy, ventrikulyar fibrillyatsiya, pulssiz elektr faolligi*
 - Nafas olishning to‘xtashi yoki yetarli bo‘lmasligi (apnoe, hipoventilyatsiya)
 - Qon bosimi keskin pasayishi (kollaps, shok holatlari)
 - Og‘ir bradikardiya, taxikardiya va aritmiyalar
-

2. Kardiopulmonar reanimatsiya (KPR) asoslari:

- KPR algoritmi (A-B-C):
 - A – havo yo‘llarini ochish
 - B – sun‘iy nafas berish
 - C – yurak massaji
 - Amaliy protokol: 30:2 siqish va nafas nisbati
 - CPRda defibrillyator ishlatish va AED qurilmasidan foydalanish
 - Reanimatsiya davomiyligi, oraliq baholash mezonlari (ROSC)
-

3. Favqulodda dori vositalari bilan ishlash:

- Yurak to‘xtashida: **Adrenalin, atropin, amiodaron**
 - Allergik shokda: **Adrenalin, deksametazon, difenhidramin**
 - Nafas yetishmovchiligida: **Salbutamol, ventolin, kislorod terapiyasi**
 - Qon bosimi pastligida: **Dopamin, noradrenalin, mezaton**
-

4. Og‘riqni kamaytirish va bemorni stabilizatsiya qilish:

- Anesteziya vaqtida og‘ir og‘riq reaksiyalarini nazorat qilish
- Postanesteziya davrida hushini yig‘magan bemorni kuzatish
- Uyg‘onishdagi ruhiy simptomlar: ajizlik, agitatsiya, halüsinatsiya

5. Tibbiy uskunalardan foydalanish:

- Ambu qop, kislorod ballonchasi, pulsoximetr
 - Intubatsiya holatida nafas yo'lini saqlash texnikasi
 - Venoz kirishni ta'minlash va dori yuborish texnologiyasi
 - Defibrillyatsiya holatida xavfsizlik choralariga amal qilish
-

Amaliy mashg'ulotlar:

- KPR to'liq simulyatsiyasi (maneken yordamida)
 - "Shok holatida bemor" ssenariysi asosida dori tayyorlash va yuborish
 - Defibrillyatorni ulash va ishlatish (AED yoki maneken)
 - Nafas olish to'xtagan holatda maska orqali sun'iy nafas berish
 - Reanimatsiya davomida bemorning holatini yozib borish
-

Modul yakuniy natijalari:

Modulni muvaffaqiyatli tugatgan ishtirokchi:

- Hayotiy xavfli holatlarni erta aniqlay oladi
- CPR va asosiy reanimatsiya usullarini to'g'ri va tez bajara oladi
- Favqulodda dori vositalarini to'g'ri tayyorlaydi va shifokor ko'rsatmasiga asosan yubora oladi
- Uskunalar bilan ishlay oladi (ambu qop, defibrillyator, kislorod terapiyasi)
- Stressli vaziyatda jamoa bilan birgalikda harakat qilishga tayyor bo'ladi

6-MODUL: Xavfsizlik, infeksiyon nazorat va hujjat yuritish

Davomiyligi: 12 soat

Modul turi: Nazariy + amaliy mashg'ulotlar bilan

Modulning maqsadi:

Ushbu modul anesteziist(ka) hamshiralarning operatsion va reanimatsion muhitda xavfsiz ishlashi, yuqumli kasalliklarning oldini olish, asbob-uskunalarini to'g'ri dezinfeksiya qilish, sanitariya qoidalariga qat'iy rioya qilish va har bir bemor bo'yicha zarur tibbiy hujjatlarni yuritish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan.

Modul mazmuni:

Anesteziologik faoliyat – bu yuqori xavfli, toza zonali, yuqori darajada tartib va aniqlik talab qilinadigan faoliyatdir. Hamshira bemorning hayoti uchun muhim bo‘lgan har bir tafsilotni belgilangan protokol asosida bajarishi va hujjatlashtirishi kerak. Ushbu modulda bu jihatlar chuqur yoritiladi.

1. Operatsion xavfsizlik protokollari:

- **Operatsiyagacha, davomida va undan keyin** xavfsizlikni ta’minlash bo‘yicha bosqichli yondashuv
 - **“Safe Surgery Saves Lives”** (WHO) tamoyillari: to‘g‘ri bemor, to‘g‘ri joy, to‘g‘ri protsedura
 - Bemorning xavfsiz joylashtirilishi, asboblarning to‘g‘ri sanog‘i, xavf-xatarlar to‘g‘risida ogohlantirish
-

2. Shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish:

- Steril qo‘lqop, niqob, ko‘zoynak, operatsion kiyim, suyuqlikdan himoya qiluvchi qalpoq
 - Anesteziya vaqtida qon, tananing biologik suyuqliklari bilan bevosita aloqa xavfi
 - Himoya vositalarini to‘g‘ri kiyish, yechish va utilizatsiya qilish tartibi
-

3. Asbob-uskunalarni dezinfeksiyalash va sterilizatsiya qilish:

- Intubatsion naychalar, laringoskop, maskalar va boshqa qayta ishlatiladigan anesteziologik vositalar
 - Yuqori xavfli vositalarni kimyoviy (antiseptiklar), fizik (avtoklav) usullarda zararsizlantirish
 - Dezinfeksiya jurnali yuritish, harorat va vaqtni belgilangan normalarda nazorat qilish
-

4. Infektsion nazorat va nosokomial (kasalxonada yuquvchi) infeksiyalarning oldini olish:

- Qo‘l gigiyenasining 5 asosiy tamoyili (WHO)

- Katta operatsiyalardan oldin bemorda infeksiya xavfini aniqlash
 - Postoperatsion infeksiya xavfini kamaytirishda hamshiraning roli
 - Antibiotik profilaktikasi va uni belgilangan tartibda nazorat qilish
-

5. Tibbiy hujjatlarni yuritish:

- **Anesteziya kartasi** – anesteziya turi, ishlatilgan dori vositalari, bemorning holati va monitoring natijalari
 - **Monitoring varaqasi** – EKG, qon bosimi, pulsoximetriya, CO₂ chiqishi, nafas chastotasi
 - Favqulodda holatlar haqida yozma xulosa tayyorlash va zudlik bilan shifokorga taqdim etish
 - Muolajadan oldin va keyingi **hamshiralik yozuvlarini** yuritish (sana, vaqt, imzo)
-

Amaliy mashg'ulotlar:

- Operatsionda himoya vositalarini to'g'ri kiyish va yechish ketma-ketligini mashq qilish
 - Intubatsion vositalarni yuvish, antiseptikda tutish va saqlash bo'yicha amaliy topshiriq
 - Anesteziya kartasini namunaviy holatda to'ldirish
 - "Infeksion xavf" holati ssenariysi asosida tezkor baholash va chora ko'rish
-

Modul yakuniy natijalari:

Modulni tugatgan ishtirokchi:

- Operatsion muhitda sanitariya-gigiyena talablariga qat'iy rioya qiladi
- Shaxsiy va bemor xavfsizligini to'liq ta'minlay oladi
- Anesteziologik vositalarni steril holatda tayyorlaydi va saqlaydi
- Infeksion xavf holatlarida tezkor harakat qiladi
- Har bir bemor bo'yicha anesteziya hujjatlarini to'g'ri va aniq yurita oladi

XULOSA

“Anestezist(ka) hamshirasi” yo‘nalishi bo‘yicha tuzilgan malaka oshirish kursi — sog‘liqni saqlash tizimida bevosita hayot uchun mas‘ul bo‘lgan tibbiy xodimlarni, ayniqsa, operatsiya, reanimatsiya va og‘riqni yo‘qotish jarayonlarida faol ishtirok etadigan hamshiralarni yuqori saviyada tayyorlashga qaratilgan.

Kurs modullari orqali tinglovchilar quyidagilarga erishadilar:

- **Anesteziya turlari** va ularni qo‘llash bo‘yicha nazariy bilimlarni egallaydi
- **Inyeksion va inhalyatsion** anesteziya jarayonlarida faol va mas’uliyatli ishtirok eta oladi
- **Lokal va regional blokadalar**, spinal/epidural usullar bo‘yicha bemorni tayyorlaydi
- **Yurak va nafas to‘xtashi, og‘ir holatlarda** birinchi yordam ko‘rsatish ko‘nikmasini o‘zlashtiradi
- **Sterillik, xavfsizlik, dezinfeksiya, infeksiyon nazorat va anesteziya hujjatlari** bo‘yicha qat’iy yondashuvni shakllantiradi

Kursning yakunida tinglovchilar mustaqil ishlay oladigan, jamoa tarkibida faoliyat yuritishga tayyor, aniq va xavfsiz anesteziologik yordam ko‘rsatish bosqichlarida mas’uliyatni o‘z zimmasiga oladigan mutaxassislar sifatida yetishadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Bosma va mahalliy adabiyotlar:

1. Karimov T.M. – *“Anesteziologiya va reanimatologiya asoslari”*, Toshkent, 2019
2. Raximov M.A. – *“Amaliyotchi hamshira uchun klinik qo‘llanma”*, TTA nashri, 2021
3. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi – *Anesteziologik xizmat ko‘rsatish bo‘yicha normativ hujjatlar to‘plami*, 2022
4. O‘zbekiston Respublikasi SSV buyrug‘i №144 – *“Operatsion xonalarda xavfsizlik va aseptika qoidolari”*

Xalqaro manbalar:

5. **Barash P.G.** – *Clinical Anesthesia*, 9th Edition, Lippincott Williams & Wilkins, 2020
6. **Miller’s Anesthesia**, 9th Edition, Elsevier, 2020
7. **European Resuscitation Council (ERC) Guidelines**, 2021
8. **World Health Organization (WHO)** – *Safe Surgery Saves Lives* toolkit
9. **Centers for Disease Control and Prevention (CDC)** – *Guidelines for Infection Control in Healthcare Settings*
10. **American Society of Anesthesiologists (ASA)** – *Practice Guidelines for Preoperative Patient Evaluation*

Qo‘shimcha manbalar:

11. Tibbiyot sohasidagi elektron ma’lumot bazalari:

- www.uptodate.com
- www.nursingtimes.net
- elib.tma.uz – Tibbiyot muassasalari elektron kutubxonasi
- www.cdc.gov – kasbiy xavfsizlik bo‘yicha ko‘rsatmalar